

**EU – PHARE BUSINESS SUPPORT PROGRAM SME - FIT
EU Environmental Policies and Guidelines**

Okoljevarstveni ukrepi in politika v EU

(učno gradivo)

Ljubljana, 2004

KAZALO

1. UVOD

2. RAZVOJ POLITIKE EU NA PODROČJU VARSTVA KOLJA

2.1 VSEBINA

3. NAČELA IN AKCIJSKI PROGRAMI ZA TRAJNOSTNI TRAZVOJ

3.1 SPLOŠNO

3.2 PROGRAMI EVROPSKE SKUPNOSTI ZA OKOLJE

3.2.1 AKCIJSKI PROGRAMI 1, 2, 3, 4

3.2.2 AKCIJSKI PROGRAM 5

3.2.3 AKCIJSKI PROGRAM 6

3.3 NAČELO SUBSIDIARNOSTI

3.4 VARNOSTNI UKREPI

3.5 NAČELI GLEDE ONESNAŽEVANJA IN PREVENTIVNE ZAŠČITE OKOLJA

3.6 NAČELO TRAJNOSTNEGA RAZVOJA

3.7 ODGOVORNOST ZA OKOLJE

3.8 POLITIKA INTEGRACIJE PROIZVODOV (IPP)

4. EU INSTUTUCIJE IN ORGANIZACIJE ZA OKOLJE.

4.1 GENERALNA DIREKCIJA ZA OKOLJE

4.2 ODBOR EVROPSKEGA PARLAMENTA ZA OKOLJE , ZDRAVJE IN VARSTVO POTROŠNIKOV

4.3 EVROPSKA AGENCIJA ZA VARSTVO OKOLJA (EEA)

1. Uvod

Evropska politika na področju okolja se razvija več kot 30. let. Iz male skupine tehničnih ukrepov je postala eno najbolj pomembnih področij.

Promocija trajnostnega razvoja in visoke stopnje varstva okolja zavzema v evropskih sporazumih pomembno mesto. Okoljska politika EU temelji na spoznanju, da visoki standardi glede okolja pospešujejo inovacije in poslovne možnosti.

Glavni dokument Evropske unije in njene aktivnosti na področju okolja je Akcijski program, ki se imenuje » Okolje 2010: naša prihodnost, naša izbira«. Dokument zavezuje institucije Skupnosti, da v vseh svojih politikah upoštevajo okoljevarstvene zahteve. Le te so tako na primer upoštevane v različnih zakonskih aktih, zlasti na področju zaposlovanja, energije, kmetijstva, razvoja kooperacij, notranjega trga, industrije, ribištva, gospodarske politike in transporta.

Z razvojem okoljevarstvene politike v EU se je povečevalo tudi število instrumentov za varstvo okolja. Tu ne gre samo za sprejeti okvir zakonodaje EU, glede visoke stopnje zaščite okolja, ampak je EU uvedla tudi finančne in tehnične instrumente, kot so: Eco nalepke, sistem menedžmenta okolja in nadzora, itd.

To vodilo podaja opis glavnih principov in političnih odločitev znotraj EU v zadnjih letih in njihove implementacije na vseh področjih, ki so pomembni za varovanje okolja.

Številne reference v nadaljevanju teksta so v pomoč bralcu, ki želi pridobiti več specifičnih informacij.

2. Razvoj politike EU na področju varstva okolja

2.1 Zgodovinski pregled

V Rimu sklenjeni sporazum leta 1957 ni predstavljal glavne prioritete za javne in gospodarske institucije. V letu 1960 nobena od evropskih držav ni imela jasno definirane politike o okolju.

Do leta 1987 Evropske skupnosti ni uvrščala okolje med svoje prioritete. Evropska skupnost je bila ustanovljena zaradi gospodarskih razlogov. Bili so sicer sprejeti določeni zakoni na področju okolja, ki naj bi sprostili ovire pri trgovanju. Ti zakoni so bili namenjeni le posameznim področjem, kot je radiacija, izpušni plini pri vozilih, embaliranje kemikalij in označevanje itd.

Od sedemdesetih let dalje se je interes glede okolja povečal, kar je pomenilo tudi odpravo ozkega razmišljanja strani Evropske skupnosti.

Pospešene aktivnosti v okviru Evropske skupnosti na tem področju so se pričele v letu 1972 in zajemale 4 uspešne akcijske programe, ki so temeljili na vertikalnem in sektorskem pristopu glede ekoloških problemov. Julija 1972 so na pariškem vrhu predsednikov držav in vlad sprejeli prvi akcijski program glede okolja (EAP) za obdobje 1973 - 1976. Osnova politike

varstva okolja je bila v tem, da naj bi se v okviru gospodarskega razvoja in izboljšave kvalitete življenja posvečala tudi posebna pozornost varstvu okolja.

V letu 1973 so ustanovili Odbor za zaščito okolja in potrošnika v okviru DGIII in Odbor za zaščito okolja, ki deluje v okviru Evropskega parlamenta. Prvemu programu aktivnosti je sledil še drugi program v letu 1977 in kasneje leta 1983 še tretji program.

V tem obdobju je bilo sprejetih vrsto zakonskih aktov, ki so se v glavnem nanašali na omejevanje onesnaževanja, uvedeni pa so bili tudi minimalni standardi. To je privedlo do sprejetja cele vrste direktiv glede ravnanja z odpadnimi snovmi, zmanjševanja hrupa, zaščite naravnih virov (zrak in voda) ter ohranjanja narave. Vendar veliko nove zakonodaje ni imelo ustrezne pravne podlage.

Zato je leta 1985 sodišče (Court of Justice) z odlokom številka 240/35 določilo, da je varstvo okolja eno od pomembnejših ciljev, ki si jih je zastavila Evropska skupnost.

V letu 1981 je bilo v okviru reorganizacije Evropske komisije preneseno področje okolja iz DG III (Industrijska politika) na DG XI (Okolje, nuklearna varnost in zaščita prebivalstva).

V letu 1987 je bila podpisana Enotna evropska listina (Single European Act), v kateri je v členih 130r do 130t obravnavano tudi varstvo okolja. S tem je bila podana podlaga za ukrepe Skupnosti na tem področju.

V istem letu je bil sprejet tudi 4. evropski akcijski program (1987 – 92). Leto 1987 je bilo tudi proglašeno za Evropsko leto za varstvo okolja.

V letu 1988 so pričeli delovati fondí za okolje v okviru Evropske skupnosti.

Leta 1992 je podpisana Maastrichtska pogodba, kar je pomenilo dodatni napredek na področju varstva okolja. Potrjen je koncept trajnostne in neinflatorne rasti, ki ne škoduje okolju.

Z Amsterdamskim sporazumom leta 1997 postane varstvo okolja ena od akcijskih prioritet EU. Poleg tega je poudarjena integracija zahtev glede varstva okolja pri definiciji in izvajanju drugih političnih odločitev. Ta pristop je predstavila Evropska komisija že v letu 1998 v svoji komunikaciji za integracijo EU politike glede okolja in tudi na zasedanju Evropskega sveta na Dunaju (11. in 12. december 1998). Od tega trenutka so bili sprejeti različni akti, ki so obvezujoči predvsem na področju zaposlovanja, energetike, kmetijstva, razvoja sodelovanja, skupnega trga, industrije, ribištva, gospodarske politike in transporta. Sporazum tudi vsebuje nov člen o primerne razvoju, v okviru Evropske skupnosti.

V letu 1993 je pričel teči 5. okoljski akcijski program (1992 – 2000), ki uvaja horizontalni pristop, ki upošteva vse vzroke onesnaževanja okolja (industrija, energetika, turizem, transport, kmetijstvo itd.).

6. okoljski akcijski program (2001-2010) prinaša nove smernice v politiko varstva okolja. Jano določa prioriteto Skupnosti do leta 2010, hkrati pa tudi aktivnosti za doseganje ciljev v 5 do 10 letnem obdobju. V glavnem so izpostavljena štiri področja: sprememba klime, ohranjanje živali in rastlin, okolje in zdravje ter menedžment naravnih virov ter skrb za odpadke.

3. Načela in akcijski programi za trajnostni razvoj

3.1 Splošno

Kot je iz zgodovinskega pregleda razvidno se je število različnih metod na področju varstva okolja hitro povečevalo. Skupnost je sprejela okvirno zakonodajo za zagotavljanje visoke stopnje varstva okolja in razvila tudi finančne (LIFE, R&D, LEADER) ter tehnične instrumente, kot so oznake za ekološko prijazne izdelke, sistem za menedžment in nadzor okolja, sistem za ugotavljanje učinkov glede na javne in zasebne projekte, hkrati pa je razvila tudi kriterije za nadzor okolja v državah članicah.

EU ima sedaj več kot 200 pravnih aktov, ki pokrivajo skoraj vsa področja, povezana z okoljem. Okrog 40% vseh postopkov se nanašajo na okolje.

3.2 Programi Evropske skupnosti za okolje

3.2.1 Prvi, drugi, tretji in četrti Akcijski i program

Prvi Evropski okoljski akcijski program (European Environmental Action Programme - EAP) je bil sprejet novembra leta 1973 kot nadaljevanje stockholmske konference leta 1972. Glavni principi so bili vključeni v amandmaje leta 1987, kar je pomenilo tudi vključitev v sporazum, ki je bil sprejet v Rimu (1987- akt o skupnem Evropskem trgu).

EAP je bil posodobljen in razširjen v letih 1977, 1983, 1987, peta dopolnitev leta 1992 pa pomeni novi pristop na področju okoljske politike EU.

Prva dva sprejeta programa sta trajala 4 leta in sicer v letih 1973 – 1977 ter 1977 – 1981. Glavni cilj je bil razvoj primernih orodij za zaščito in nadzor nad viri onesnaževanja. Šlo je za princip zaščite okolja po načelu, da tisti, ki onesnažuje okolje, zato tudi plača.

V okviru tretjega EAP (1982 – 1986) je posebej poudarjena politika zaščite pred negativnimi vplivi na okolje, hkrati pa tudi nadzor in planirano zmanjšanje onesnaževanja. V skladu s temi cilji je bila sprejeta tudi ena bistvenih direktiv za sistem zaščite okolja, kot je evalvacija vpliva okoljevarstvenih ukrepov (Direktiva 85/337/EC). Na osnovi te direktive je potrebno vse aktivnosti, ki lahko povzročijo spremembe na področju okolja predhodno načrtovati in pridobiti verifikacijo o možnih posledicah takšnih postopkov. Temu se pripisuje zelo velik pomen in o tem odloča tudi Evropski parlament.

Četrti EAP (1987 – 1992) - Evropska komisija je dobila nove pristojnosti za posredovanje na področjih:

- preprečevanje onesnaževanja,
- izboljšava menedžmenta naravnih virov,
- mednarodni odnosi,
- razvoj raziskovalnega področja,
- identifikacija ekonomskih orodij.

Ta program je bil označen kot nujnost za integracijo različnih politik na področju okolja v Skupnosti, hkrati pa je zajemal tudi področje kmetijstva, konkurenčne sposobnosti in razvoja.

3.2.2 Peti akcijski program

Namen tega programa je transformacija razvojnih modelov v smeri trajnostnega razvoja. Ta program ima svoje zasnove predvsem v razvoju in širšemu konceptu skupne odgovornosti. Program zajema predvsem probleme glede varstva okolja, kot je npr. sprememba klimatskih razmer, onesnaževanje voda ter pravilno ravnanje z odpadki. Istočasno naj bi bile vzpostavljene nove vezi med akterji in sektorjem za varstvo okolja.

Program je razdeljen v pet glavnih sektorjev (industrija, energetika, transport, kmetijstvo in turizem) ter na sedem različnih tematskih področij (sprememba klimatskih razmer, kvaliteta ozračja, okolje v urbanizmu, cone na obalah, upravljanje z odpadki, vodni viri in biološke spremembe). Določa tudi cilje za vsakega od teh področij glede na globalne nivoje v okviru skupnosti, hkrati pa določa glavne aktivnosti za doseganje vseh teh ciljev. Določa tudi nov pristop pri politiki EU, ki temelji na naslednjih principih:

- integracijo okoljske dimenzije v vsa področjih oblikovanja politike;
- širitev instrumentov oblikovanja politike ter izobraževanje in informiranje, tehnološki razvoj, vključevanje stroškov in cen pri varstvu okolja, finančna pomoč itd;
- deljena odgovornost med vsemi akterji: administracija, podjetja, prebivalci in potrošniki.

V nadaljevanju poleg instrumentov na področju regulative, ki so se že uporabljali v zvezi z varstvom okolja, program predvideva tudi več dodatnih instrumentov:

- **instrumenti na področju regulative:** določanje novih minimalnih stopenj za zaščito, izvajanje mednarodnih sporazumov in uveljavitev pravil ter standardov z vidika notranjega trga,
- **finančni instrumenti:** vzpodbude za proizvajalce in potrošnike, ki odgovorno ščitijo okolje in uporabljajo naravne vire (ukrepi na področju gospodarstva, davkov in splošne odgovornosti), kjer gre za ustrezne cene za zagotavljanje prijaznih proizvodov in storitev, ki so v skladu z varstvom okolja;
- **horizontalni ukrepi:** izboljšanje informacijskega pretoka in statistik glede okolja (primerljive nomenklature, standardi, kriteriji in metodologije), hkrati pa promocija znanstvenih raziskav in tehnološkega razvoja in izboljšava načrtovanja, javnih informacij (razvoj podatkovnih baz) in strokovno šolanje;
- **mehanizmi za finančno pomoč:** LIFE program, strukturni fond, kohezijski fond, krediti Evropske investicijske banke.

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/128062.htm>

3.2.3. Šesti akcijski program

Šesti akcijski program za okolje pod nazivom »Naša prihodnost, naša izbira« se tekoče dopolnjuje, določa pa prioritete za Evropsko skupnost do leta 2010. Program se nanaša na razvoj okoljevarstvenih instrumentov, ki so na razpolago: zakonodaja in kazni, pomoč pri izboljšanju in inovacijah ter raziskavah in informacijah.

Program predvideva pet prioritete pri svojih strateških aktivnostih:

- izboljšanje izvajanja obstoječe zakonodaje,

- integracija okolja v oblikovanje politike,
- tesnejše sodelovanje na trgu,
- vzpodbujanje prebivalstva ter pomoč za spremembe v njegovem odnosu do okolja,
- upoštevanje okolja pri načrtovanju uporabe zemljišč ter sprejemanje odločitev.

Posebne aktivnosti so predlagane za vse navedene teme.

Program predvideva štiri področja:

1. Spremembe klimatskih razmer

Namen tega področja je zmanjševanje vpliva toplo grednih plinov na stopnjo, ki ne bo povzročala nenaravnih sprememb klimatskih razmer na zemlji. Glede na sklepe, ki so bili sprejeti v Kjotu, se je EU odločila za zmanjšanje emisij za 8% v primerjavi s stopnjami v letu 1990 in sicer do 2008-2012. V smislu doseganja tega cilja bo morala EU realizirati strukturne spremembe, predvsem na področju transporta in energetike, kar pa pomeni tudi večjo učinkovitost in prihranek energije. Glede na pogajanja na trgu obstajajo velike stimulacije tako na področju raziskav in tehnologije kot na področju osveščanja prebivalstva.

2. Narava in biološke spremembe

Namen tega dela programa je zaščita strukture in delovanje naravnih sistemov ter zmanjšanje bioloških sprememb v EU kot tudi na globalnem področju. V okviru tega programa je vrsta novih iniciativ, predvsem za zaščito zemlje, morskega okolja ter za zaščito proti nesrečam v industriji in pri pridobivanju mineralov.

3. Okolje in zdravje

Namen je doseganje kvalitetnega okolja, ki nima škodljivih posledic za človeško zdravje, oz. ne predstavlja rizika. Ljudje se vedno bolj zavedajo povezave med svojim zdravjem in problemi okolja, zato je potrebna široka aktivnost v smislu zaščite tega rizika, predvsem pa za najbolj občutljive skupine prebivalstva, kot so starejši prebivalci in otroci. Za njih je potrebno sprejeti direktive na področju voda in hrupa, hkrati pa naj bi se sprejela revizija upravljanja sistema s kemičnimi substancami. Nova strategija EU na področju kemikalij uvaja strožja pravila glede proizvodnje in ravnanja s kemičnimi snovmi.

4. Upravljanje z naravnimi viri in odpadki

Namen je zagotavljanje, da obnovljivi in neobnovljivi viri ne presegajo kapacitete okolja. Program aktivnosti poudarja, da je potrebno ločiti med pojmom ekonomske rasti in proizvodnjo odpadkov v tej povezavi. Posebne aktivnosti je potrebno izvajati na področju reciklaže, v smislu zmanjševanja količine odpadkov. Količina odpadkov naj bi se zmanjšala do leta 2010 za 20%, do 2050 pa za 50%.

<http://www.europa.eu.int/comm/environment/newprg/index.htm>

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/128027.htm>

Pregled akcijski programov na področju okolja

Prvi akcijski program za obdobje 1973-1976
Evropska reakcija v zvezi z občutljivimi področji glede varstva okolja: vse škodljive aktivnosti je potrebno odkriti in jih tudi znanstveno raziskati. Tehnološki napredek je potrebno usklajevati z ekološkimi potrebami; uporaba principa glede emisij ter upoštevanje standardov kvalitete.
Drugi akcijski program za obdobje 1977-1981
Gre za nadaljevanje prvega programa in sicer: direktive in regulative za različna področja okolja (zrak, voda in zemlja); Ukrepi za harmonizacijo postopkov v okviru EU.
Tretji akcijski program za obdobje 1982-1986
Uvedba preventivnih ukrepov in integracija ciljev na področju varstva okolja v pomembnih sektorjih: zaščita mediteranskega morja, nižanje hrupa; regulativa na področju izpušnih plinov ter zaščita na področju transporta, ki uporablja dvomljive substance. Poleg tega ta program predvideva zmanjševanje emisije v industriji in obvezno uporabo najboljše tehnike (BAT).
Četrty akcijski program za obdobje 1987-1992
Konsolidacija ciljev na področju okolja na drugih področjih EU, posebej pa na področju kmetijstva, industrije, transporta in energije. Ta program nudi finančno pomoč za ekološko prijazno delovanje, hkrati pa uvaja instrument za okolju prijazno uporabo.
Peti akcijski program za obdobje 1993-2000
Ta program se osredotoča na primeren razvoj v smislu povezave med gospodarskimi in ekološkimi cilji; Decentralizacija in udeležba: prenos pristojnosti na nacionalne vlade in regionalne upravne enote (princip subsidiarnosti), integracijo med različnimi akterji, ki so zainteresirani za dialog z različnimi institucijami, ki so odgovorne za sprejemanje kvalitetnih standardov na področju okolja.
Šesti akcijski program za obdobje 2001-2010
Izvajanje evropske strategije; Ta program se izvaja pod nazivom »okolje 2010: naša prihodnost, naša izbira« in predlaga pet prioritet za strateške aktivnosti: izboljšanje izvajanja obstoječe zakonodaje, integracija ostalih organov, ki so vključeni v okolje v oblikovanje politike, tesnejše sodelovanje na trgu, pomoč prebivalstvu pri spreminjanju obnašanja ter upoštevanje okolja pri prostorskem načrtovanju in odločitvah v zvezi s tem.

3.3. Načelo subsidiarnosti

Zakonodaja EU na področju varstva okolja upošteva subsidiarnosti: To pomeni, da tam, kjer je to možno, dovoljuje, da se aktivnosti izvajajo na nacionalnih ali nižjih ravneh.

Vendar posamezne države, ki delujejo posamično, pogosto ne morejo vedno zagotoviti celotnega varstva okolja. Primeri za to so npr. onesnaženje zraka, po celem svetu nastajajo klimatske spremembe, prav tako zasledimo radiacijo iz virov nuklearne energije, ki vplivajo na razdaljo tisočih kilometrov. V teh primerih je potrebna koordinacija na višji stopnji. Vloga EU je v tem, da podpira in koordinira vsa dogajanja med državami članicami ter da ugotavlja, da vlade teh držav delujejo v skladu s sporazumi, ki so jih sklenile.

3.4. Varnostni ukrepi

V poznejšem obdobju sedemdesetih let so bile sprejete odločitve v številnih mednarodnih sporazumih in deklaracijah. V letu 1992 je bil sprejet sporazum v EU na področju varstva okolja in predstavlja povečano vlogo na področju okolja ter zdravja.

Veliko novih ukrepov je bilo sprejetih na področju zmanjševanja ozonske plasti, kar tudi vpliva na spremembe klimatskih razmer. To je bilo sprejeto v obliki številnih mednarodnih sporazumov, predvsem pa v sporazumu SPS (sanitarni in fitosanitarni sporazum), ki je bil sprejet v okviru Svetovne trgovinske organizacije (WTO).

Komisija, ki je zasedala 2. februarja 2000, je razvila izhodišča za razvoj varnostnih ukrepov v okviru politike EU. Namen je zagotavljanje visoke stopnje zaščite okolja ter zdravja ljudi, živali in rastlin, kadar znanstveni podatki ne zadovoljujejo pogojev za evaluacijo rizika.

Ta princip temelji na dveh vidikih:

- politična odločitev za ali proti,
- v primeru pozitivne odločitve se je potrebno odločiti kako ukrepati.

Pomembna je stopnja rizika, kateremu je izpostavljena javnost.

Odločitve po principu previdnostnih ukrepov naj bi potekale na podlagi znanstvenih evaluacij ter ocene rizika glede posledic; ko so rezultati znanstvenih evaluacij in ocene rizika znani, je potrebno vse vključene strani seznaniti z rezultati in omogočiti dostopnost do njih.

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/132042.htm>

3.5. Načeli glede onesnaževanja in preventivnega varovanja okolja

Načelo »Onesnaževalec naj plača«

Vsak, ki povzroči škodo v okolju, nevarnost in riziko, je dogovoren, da te nevarnosti in rizike odpravi. V tem smislu se bo EU politika zavzemala, da bodo tisti, ki povzročajo onesnaževanje okolja, plačali vse stroške, da bo okolje spet takšno, kakršno je bilo pred onesnaženjem.

Načelo »Preprečujmo onesnaževanje tam kjer nastaja«

Bolj učinkovito je preprečevati onesnaževanje že na izvoru onesnaževanja, kot pa sprejemati odločitve, ko je okolje že onesnaženo.

4.6. Načelo trajnostnega razvoja

Interes EU je trajnostni razvoj v skladu z iniciativo Združenih narodov na tem področju. Ta princip je bil sprejet tudi na Svetovni konferenci v Rio (1992) in govori o zaščiti okolja ter razvoju primernih ukrepov.

Princip integracije tega sklepa v politiko EU je bil sprejet v okviru sporazuma EU, ki nalaga vsem članicam, da se zaščita okolja integrira v definicije ostalih ukrepov skupnosti.

Sporazum iz Amsterdama(1997) jasno določa pravno podlago trajnostnega razvoja. Danes je to postal osnovni princip v državah članicah.

V juniju 2001 so vodje držav EU sprejeli dokument o evropski razvojni strategiji na tem področju. To je imelo za posledico sprejemanja dolgoročne strategije na področju razvoja tako na ekonomskem in družbenem področju kot tudi na področju varstva okolja.

Če namreč politika oblikuje pravilne pogoje in stimulira prebivalce ter poslovneže, da upoštevajo pogoje pri varstvu okolja in se tudi sicer zamislijo nad družbenimi dogajanja pri svojih aktivnostih, bo takšna politika razvila veliko pozitivnih rezultatov, ki bodo v prid gospodarstvu, zaposlovanju in okolju. EU je tudi nadaljevala z aktivnostmi, ki so vplivale na razvoj politike, v glavnem na področjih ki povzročajo največjo škodo okolju.

Glavne dimenzije trajnostnega razvoja so štiri in jih lahko identificiramo na štirih področjih:

- **Okolje** - ohranjanje okolja v smislu ohranjanja kvalitete naravnih virov, vzdrževanje integritete ekološkega sistema, na katerem temelji tudi življenje ter ohranjanje bioloških sprememb.
- **Gospodarstvo** - ohranjanje ekonomskih kapacitet, ki ustvarjajo dohodek in kreirajo nove službe, kar je pomembno za prebivalstvo; ekološka učinkovitost gospodarstva, posebej racionalna uporaba virov ter zmanjševanje uporabe neobnovljivih virov;
- **Družba** – zagotavljanje pogojev za blagostanje ljudi dostop do možnosti kot so varnost, zdravje, izobraževanje v enakovrednem sorazmerju sedanje in prihajajočih generacij.
- **Institucije** – zagotavljanje pogojev za stabilnost, demokracijo, sodelovanje, informiranost, formiranje in pravico.

3.7. Odgovornost za okolje

Veliko držav EU je pred kratkim sprejelo novo zakonodajo o odgovornosti za okolje (EIL). Ti novi zakoni imajo zelo veliko skupnih lastnosti. Vsi na svoj način sledijo principu plačnika za onesnaževanje okolja in tudi strogo predpisujejo odgovornost v primeru onesnaževanja okolja. Pri odločitvah, ko se pojavijo napake, ali pa se ti predpisi zanemarjajo, se onesnaževalci ne morejo več izgovarjati na neznanje, ampak so dolžni plačati vso škodo, ki jo povzročijo okolju.

Bela knjiga o odgovornosti do okolja je bila sprejeta in objavljena s strani Evropske komisije 9/2-2000. 23. januarja 2002 je bil sprejet predlog za direktivo, ki ga je podal Evropski parlament in odbor za okolje o povzročanju onesnaževanja okolja. Predlog Komisije predstavlja okvir za direktivo, ki bo predpisovala strogo odgovornost na področju onesnaževanja okolja, ki nastaja zaradi neodgovornega odnosa na področju aktivnosti in uporabi določenih substanc.

Za izvajanje principa odgovornosti je potrebno izvajati naslednje:

- onesnaževalce je potrebno identificirati,
- škoda se mora kvantitativno ugotavljati,
- obstajati mora povezava med onesnaževalcem in povzročeno škodo.

Ob ugotavljanju škode kompetentni organ, ki ga imenuje vsaka država, lahko deluje na naslednji način:

- v primeru, da gre za večjo škodo na področju okolja, organ oblasti zahteva od onesnaževalca, da sprejme preventivne ukrepe, oz. povrne stroške, ki so nastali v zvezi s tem;
- kadar je škoda že bila povzročena, lahko organ oblasti zahteva od operaterja, da sprejme ukrepe in povrne stroške v kasnejšem obdobju;
- v primerih, ko operater nima dovolj finančnih sredstev, oz., ko operaterja ni možno identificirati, so države članice dolžne sprejeti ukrepe v vsakem primeru.

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/128120.htm>

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/128107.htm>

3.8. Politika integracije proizvodov (IPP)

Integrirana politika proizvodov (Integrated product policy - IPP) je področje, ki ga je skupnost uvedla pred kratkim na področju varstva okolja. Koncept na tem področju je nastal v letu 1998 na podlagi študije, ki jo je podprla Evropska komisija.

Cilj evropske akcije na tem področju je bila okrepitev politike za promocijo razvoja teko imenovanih zelenih proizvodov. V ta namen je Komisija predstavila v letu 2001 zeleno knjigo na to temo.

Glede na dokument, ki ga je izdala Komisija, je bilo izpostavljeno glavno vprašanje, kako bi razvili okolju prijaznejše proizvode in kako bi ti tudi učinkovito bili sprejeti med potrošnike.

Predlagana strategija je v ta namen povabila vse vključene strani in na vseh možnih stopnjah ter predlagala aktivnosti med življenjskim ciklusom. Integrirana politika se kaže na treh stopnjah v procesu sprejemanja odločitev, kar močno vpliva na življenjski ciklus proizvodov.

- vpliv na cene in sicer z ukrepi kot so znižane davčne stopnje za okolju prijazne proizvode ali pa državne subvencije in širitev koncepta odgovornosti za proizvajalca;
- zahteva po stimulacijah – dajanje potrošnikom boljše informacije o proizvodih, ki jih kupujejo, kar pa tudi vključuje označevanje z eko nalepkami, hkrati pa tudi podpora velikim javnim sektorjem in organizacijam za sprejemanje strategij v smislu varstva okolja;
- promocija okolju prijaznih proizvodov – stimuliranje ekološkega oblikovanja, promocijo življenjskega ciklusa proizvodov ter integracija teh proizvodov v skladu z evropskimi standardi .

Zelena knjiga poudarja ideje o vseh teh vidikih in vzpostavlja več kot 30 vprašanj za določena stališča.

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/128011.htm>

4. EU institucije in organizacije za okolje

4.1. Generalna direkcija za okolje

Generalna direkcija za okolje je ena od 36-tih Generalnih direktij in specializiranih služb, ki tvorijo Evropsko komisijo. Njena glavna vloga je, da predlaga in definira novo zakonodajo na področju varstva okolja in skrbi da se sprejeta zakonodaja tudi izvaja v praksi v državah članicah EU. Sedež ima v glavnem v Bruslju in ima 550 sodelavcev.

Glavna misija je naslednja:

- promocija razvoja, ki bo zagotavljal pravice prihodnjih generacij na področju okolja;
- delo na visoki stopnji na področju zaščite okolja in zdravja, kar pomeni tudi višjo kvaliteto življenja;
- promocija učinkovitosti na področju varstva okolja;
- pomoč pri učinkoviti uporabi virov ter učinkoviti menedžment.

Vsako Generalno direkcijo vodi generalni direktor, ki je po svojem položaju enak najvišjemu uradniku v vladi. Generalni direktorji poročajo o svojem delu evropskim komisarjem.

<http://europa.eu.int/comm/dgs/invironment/directory.htm>

5.2. Odbor evropskega parlamenta za okolje, zdravje in varstvo potrošnika

Evropski parlament se je odločil v letu 1973, da ustanovi odbor za okolje. Odbor ima 60 članov. Ima sekretariat, kjer je zaposlenih 8 administratorjev.

Odbor izvaja nadzor in nosi politično odgovornost za aktivnosti s področja proizvodnje zdravil in varstva okolja. Odbor sestavlja zaporedna poročila in sicer trikrat letno, s katerimi tudi pojasnjuje sprejeto evropsko zakonodajo na področju okolja in sorodnih področjih, hkrati pa tudi navaja probleme ter preverja izvajanje zakonodaje ter izdeluje analize glede usklajenosti zakonov z začetnimi cilji.

<http://www.europarl.eu.int/committees/envi-home.htm>

4.3. Evropska agencija za varstvo okolja (EEA)

Evropska agencija za varstvo okolja je bila ustanovljena v Kopenhagnu z regulativo Evropske skupnosti števil. 1210/1990, amandmaji pa so bili sprejeti v regulativi števil. 933/1990 v letu 1993. Agencija za varstvo okolja se zavzema za razvoj, na področju varstva okolja, hkrati pa tudi skrbi za zanesljive podatke in evaluacije tistih, ki so vključeni v evropsko politiko varstva okolja. Agencija tudi skrbi za obdelavo podatkov, ki jih pridobi iz vseh držav članic in jih tudi seznanja o tem, je pa tudi vključena v omrežje evropskega informacijskega centra EIONET, sodeluje pa tudi z ostalimi mednarodnimi partnerji, s katerimi si izmenjuje podatke in informacije. Agencija za varstvo okolja ne vpliva na razvoj politike EU. Njena naloga je proučevanje dobrih praks pri varstvu okolja in uvajanje tehnologij na tem področju, hkrati pa

tudi pomaga Evropski komisiji pri posredovanju informacij o rezultatih raziskavah o okolju. Njena naloga je tudi izdaja poročil o varstvu okolja iz posameznih držav članic.

<http://www.eea.eu.int/>